

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1965/22

Karar No.:1965/51

Karar tarihi:30/9/1965

Resmi Gazete tarih/sayı:4.5.1966/12290

İtiraz eden : Artvin Asliye Hukuk Mahkemesi.

İtirazın konusu : Orman Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve bu kanunun birinci madesinde değişiklik yapılmasına dair 11/7/1945 günlü ve 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesinin, Anayasa'nın 36 ve 38 inci maddelerine aykırı olduğu kanısına varıldığından bu hususta bir karar verilmesi İstenmektedir.

İnceleme : Anayasa Mahkemesi içtüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince yapılan ilk incelemede dosyada bir eksiklik görülmediğinden esasın incelenmesine dair verilen karar üzerine düzenlenen rapor okunduktan, itiraz eden mahkemenin kararı ile Anayasanın ve 4785 sayılı kanunun ilgili hükümleri üzerinde inceleme yapıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünöldü.

İtiraz konusu hüküm : 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesi hükmü şöyledir :

"Devletleştirilen ormanların sahipleri, bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak en geç bir yıl içinde, ilticaca salih mülk edinme belgeleri ve vergi kayıtlarıyla birlikte ve iş ilgililer arasında ihtilafli bir durumda ise mahkemede incelenmekte olduğuna dair alacakları belgeleriyle ormanların bağılı buldukları Devlet ormanları işletmesi müdürlüğüne veya o yerin mülkiye üstüne başvurmak zorundadırlar.

Bir yıl içinde bu ödevi yerine getirmiyenler devletleştirilen ormanın karşılığını almak hakkını kaybederler."

GEREKÇE :

1 - Artvin Asliye Hukuk Mahkemesinde görölen dâvada davacılar vekili, müvekillerinin babasının 2/12 payına malik olduğu ormanın, 47-85 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi üzerine devletleştirildiğini; fakat parasının; alınmadığını; gerçi 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesi istimlak parasının alınması için bir yıllık süre tâyin etmişse de bu hükmün Anayasaya aykırı bulunduğunun duruşmada izah edileceğini ve iptali gerektiğini ileri sürerek 2/12 paya ait 14.000 liranın tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Dâvâlılar vekilleri de, Anayasa'ya aykırılık iddiası yerinde olmadığından ve 4785 sayılı kanunun 5 inci madesinde yazılı süre içinde bedel istenmediğinden dâvanın reddini istemişlerdir.

Mahkemenin bu dâvayı görebilmesi, 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesi hükmünün açıklığı karşısında, mümkün değildir ve dâvanın bu hükmün uygulanması suretiyle reddi gerekir.

O halde, itiraz eden mahkemenin Anayasa'nın 151 ve 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı kanunun 27 nci maddeleri gereğince, dâvanın görülmesine engel olan bu hükmün Anayasa'ya aykırılığını ileri sürerek Mahkememize başvurmaya hakkı vardır.

Üyelerden Muhittin Gürün, itiraz konusunda verilecek karar geriye yürüyecek nitelikte olacağından ve Anayasa'nın 152 nci maddesi de Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürüyemeyeceği esasını tesbit ettiğinden olayda bir karar verilmesi mümkün olmadığı cihetle

Esas No.:1965/22
Karar No.:1965/51

istemin reddi gerektiği görüşünde bulunmuşsa da, Anayasa'nın bu hükmü, verilecek kararların etki alanını göstermekte olup, uygulanması bir kararın varlığına bağlı bulunduğu ve 152 nci maddenin bu hükmüne dayanılarak herhangi bir istem hakkında karar vermekten kaçınılamıyacağından çoğunluk bu görüşe katılmamıştır.

2 - İtiraz eden Mahkeme, 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesinin tümünün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısındadır.

5 inci maddenin birinci fıkrası, İdareye başvurmaktan söz etmekte, devletleştirilen ormanın karşılığını almak hakkını düşüren ve dâvanın reddi isteğinin dayanağı olan hüküm ise, maddenin ikinci fıkrasında yer almaktadır.

44 sayılı kanunun 27 nci maddesi mahkemelere, bakmakta oldukları dâvada uygulayabilecekleri hükümler hakkında Anayasa Mahkemesine, itiraz yoluyla başvurma hakkı tanıdığından ve mahkeme ancak bu hükmü uygulayabileceğinden itiraz, 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına hasren incelenmiştir.

Öte yandan, 24/3/1950 günlü ve 5658 sayılı kanunun geçici maddesi "4785 sayılı kanunun 5 inci maddesinde yazılı müracaat müddetini geçirenler bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaat edebilirler" hükmünü taşımakta ise de, bu geçici maddede 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yazılı sürenin uzatılmasıyla yetinilmiş ve hak düşüren başka bir hükme yer verilmemiş olduğundan itirazın 4785 sayılı kanunun 5 inci maddesine yöneltmesi yerindedir.

3 - İşin esasına gelince :

Mahkemenin itiraz yoluyla ileri sürdüğü iptal sebepleri daha çok, esasla ilgili bulunmakta; dâvanın görülmesine engel olan bir yıllık başvurma süresinin, Anayasa'nın herhangi bir hükmüyle çeliştiği iddia olunmamaktadır.

4785 sayılı kanunla devletleştirilen özel ormanların maliklerinin, bu ormanların karşılıklarını almak üzere bir yıllık süre içinde idareye başvurmalarını lüzumlu kılan ve bu süreden sonra haklarının düşeceğini gösteren 5 inci madde hükmünün, Mahkemenin dayandığı sebeplerle Anayasa'ya aykırılığı kabul edilemez. Özel ormanlar, malikleri belli edilerek kamulaştırılmış olmayıp bir kanunla devletleştirildiğinden, kamulaştırmaya ilişkin hükümlerden uzaklaşarak, bu konuda özel bir usulün uygulanması zorunlu idi. Nitekim böyle yapılmış; malik olduğu ormanın devletleştirilmesinden dolayı karşılığını isteyecek olanların, bir yıl içinde idareye başvurmaları gerektiği hakkında kanunun 5 inci maddesine hüküm konulmuştur.

Devlet, özel ormanların karşılıklarının tutarını bilmek, buna göre malî tedbirler almak durumunda olduğu için, başvurma süresini bir yıl olarak tesbit etmiştir. Hak düşüren sürelerin tesbitinde uyulması gereken bir esasa Anayada'da Medenî Kanun'da da rastlanamaz. Hususî hukuk ilişkileri alanında dahi yasama erki, bu süreleri belli etmekte serbesttir.

Kaldı ki, olayda, bir yıllık başvurma süresi 24/3/1950 günlü ve 56-58 sayılı kanunun yayımı gününden başlayarak bir yıl daha uzatılmakla 6 yıla çıkarılmış olduğundan bu sürenin kısalığına dayanacak itirazlara da yer kalmamıştır.

4 - Mahkemenin ele aldığı itiraz konuları Anayasa'yla ilgili olmamakla beraber yerinde de değildir:

a) Devletleştirilen ormanların tapu kayıtlarında bir değişiklik olmaması ve bunların eski malikleri adına kayıtlı bulunması, mülkiyet hakkının sona ermediği gibi bir düşüncüyü haklı kılmaz.

Esas No.:1965/22
Karar No.:1965/51

Zira yukarıda açıklandığı gibi ortada mülkiyet hakkının özel bir kanunla intikali söz konusu olduğundan, olayda tapu kütüğüne tescil edilme işlemini düşünmeğe yer yoktur.

Eski maliklerin böyle yanlış bir düşünceye kapılmaları, başvurma süresinin geçirilmesini mazur gösterecek bir sebep değildir.

b) Orman karşılıklarının vergi kıymeti esasına göre tesbitinin Anayasa'ya aykırılığı Mahkememizce kabul edilerek kanunun buna dair hükümlerinin iptaline karar verilmiş olması ile kanunun 5 inci maddesinde yazılı başvurma süresi arasında bir bağlantı kurulamaz. 4785 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl ve 5658 sayılı Kanunun yayımı gününden başlayarak yine bir yıl içinde hakkını aramayanların, aradan 14 sene daha geçtikten sonra verilen 23/6/1964 günlü ve 1963/141 E. 1964/50 K. sayılı iptal kararından faydalanacakları ve orman karşılıklarını istemek hususunda yeni bir müracaata hak kazanacakları düşünülemez.

Gene bu sebeple, gününde başvuranların iptal kararından yararlanarak mallarının gerçek karşılığını almaya hak kazanmaları ile başvurma süresini geçirenlerin hiç bir şey almamaları da eşitsizlik diye kabul edilemez,

Bu sebeplerle itiraz yerinde değildir.

Sonuç :

11/7/1945 günlü ve 4785 sayılı Kanunun 5 inci madesinin ikinci fıkrası hükmünün Anayasa'ya aykırı bulunduğu ve itirazın reddine 30/9/ 1965 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Lütfi Akadlı	Cemalettin Köseoğlu	Asım Erkan	Şemsettin Akçoğlu

Üye	Üye	Üye	Üye
İbrahim Senil	İhsan Keçecioglu	A. Şeref Hocaoglu	Salim Başol

Üye	Üye	Üye	Üye
Celâlettin Kuralmen	Hakkı Ketenoglu	Fazıl Uluocak	Ahmet Akar

Üye	Üye	Üye
Muhittin Gürün	Lütfi Ömerbaş	Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

4785 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle iptali istenilen 5 inci maddesi hükmü; sonradan müracaat için bir yıllık yeni bir mühlet vermiş bulunan 24/3/1950 günlü ve 5658 sayılı Kanun da gözönüne alınmak suretiyle, 31/3/1951 gününün geçmesi ile Devlet Orman İdaresi lehine bir hak yaratmıştır :

Bu hüküm neticesinde, 31/3/1951 gününe kadar müracaat etmemiş olanlar, Devletleştirilen ormanlarının karşılığını almak hakkını bu tarihten itibaren otomatik olarak kaybetmişlerdir.

Görüldüğü gibi kanun o tarihte hükmünü icra etmiş ve bitirmiş ve bu suretle Anayasa'nın yürürlüğe girmesinden onbir yıl önce Devlet Orman İdaresi lehine bir hak doğmuştur. Bu tarihten sonra, Orman İdaresi lehine sukut etmemiş durumda herhangi bir (Devletleştirilen orman alacağı) mevcut olmayacağından kanunun bugün için yeniden bazı şahısların orman alacaklarının Orman İdaresi lehine sukut etmesine sebep olacak şekilde uygulanması mümkün değildir. Bu bakımdan söz konusu hükmün, belirtilen bu manada uygulama yeri kalmamış olup sadece zamanında yarattığı hukuki durumun kanuni dayanağı olarak yürürlükte bulunmaktadır.

Şu duruma göre, bu hükmün iptali konusunda verilecek karar; onu yukarıda açıklanan manasiyle de yürürlükten kaldırmak suretiyle evvelce tekemmül etmiş bir kanuni olayın mesnedini altından çekerek 31/3/ 1951 tarihine ve o tarihte tekemmül etmiş olan işlemlere etki yapacak ve Orman İdaresi lehine sukut etmiş bulunan alacakların, çeşitli sebeplerle yeniden istenmeleri yolunu açacaktır. Bu suretle de Anayasa Mahkemesi geriye yürüyecek nitelikte bir karar vermiş olacaktır.

Halbu ki Anayasa, 152 nci maddesiyle "İptal kararları geriye yürümez" hükmünü koyarken yalnız tatbikatçılara bir direktif vermemekte, bu nitelikteki bir kararı vermektan mahkememizi de men etmektedir. Anayasa Mahkemesinin, vereceği kararlarda bu memnuiyeti gözönünde bulundurmak mecburiyetinde olmadığı düşüncesi yerinde değildir. Zira yasama, yürütme, yargı organlarıyla idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı niteliği olan Anayasa Mahkemesi kararlarının; ilgili mercilerce niteliğine göre bir tefriğe tabi tutulmaksızın mutlak olarak uygulanması zorunlu olduğundan, geriye yürüyecek nitelikteki iptal kararları da tabiiyle uygulanacak ve bu suretle dolaylı olarak Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümesi fiili durumu meydana gelecek ve binnetice Anayasa'nın 152 nci maddesi hükmünün, bu yoldan ve bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından zedelenmesi sonucu doğacaktır.

Bu sebeplerle; açılan bir iptal dâvası sonucunda Anayasa Mahkemesinin ne yolda bir karar vereceği, yani dâva edilen hükmün Anayasaya uygun veya aykırı bulunacağı hususu önceden malûm olmadığından, iptali halinde geriye yürüyecek bir durum doğuracak nitelikteki kanun hükümlerine karşı açılmış bulunan bir dâvada, esasın incelenmesine geçilmeden önce, iptali istenilen kanun hükmünün bu Özelliği belirtilmek suretiyle Anayasa karşısındaki durumunun incelenmesinin gerekmediğine karar verilmesi doğru olur.

Her ne kadar Mahkememiz'ce bu dosya ile iptali istenilen kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılarak dâva reddedilmiş olduğundan bu tartışmanın yersizliği düşünülebilir. Ancak incelemenin başlangıç safhasında, dâvanın reddi veya hükmün iptali ihtimallerinden hangisinin karara bağlanacağı bilinmediğine ve yukarıda da açıklandığı üzere dâva edilen hüküm; hakkında verilecek iptal kararının geriye yürümesini zorunlu kılacak nitelikte olduğuna ve bu nitelikteki bir kararın da Mahkememiz tarafından verilmesi mümkün olmadığına göre esasın incelenmesine geçilmeden önce dâvanın bu sebeplerle, reddolunması gerekir.

Konu hakkında tamamlayıcı nitelikteki diğer düşüncelerin 4/12/963 ve 5/6/1964 günlü, 11572 ve 11720 sayılı Resmî Gazetelerde yayınlanmış bulunan 11/10/1963 ve 20/3/1964 günlü ve

Esas No.:1965/22
Karar No.:1965/51

1963/124-243 ve 1964/2-23 sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ait muhalefet Őerhlerinde açıklanmıŐ bulunmaktadırd.

Yukarıda açıklanan nitelikte olan bu dâva hakkında da bir karar verilmesi gerekmediğinden ilk önce istemin, usule ilişkin olan bu noktadan reddi icabeder.

Bu yüzden kararın, bu konu ile ilgili kısmına muhalifim.

ye

Muhittin Gürün